

Ára 20 fillér

VASÁRNAP

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS MEZŐGAZDASÁGI KÉPES HETILAP

Szerkesztőség: V., Báthory-utca 24. szám.
(„Falú” Országos Földművelésügyi Szövetség.)
Telefon: Automata 294—52.
Kiadóhivatal: VIII., József-körút 5. szám.
Telefon: József 463—09.

FŐSZERKESZTŐ:
SCHANDL KÁROLY dr.

Előfizetési díjak, a m. kir. földművelésügyi
miniszter által időnként kiadott „Rádiós gaz-
dasági előadások” című füzetekkel együtt:
Egész évre 8 P Félévre 4 P
Negyedévre . . . . . 2 P

Budapest, 1932.

XIII. évfolyam, 43. szám.

Vasárnap, október 23.

A miniszterelnök bemutatkozása az országgyűlésen.

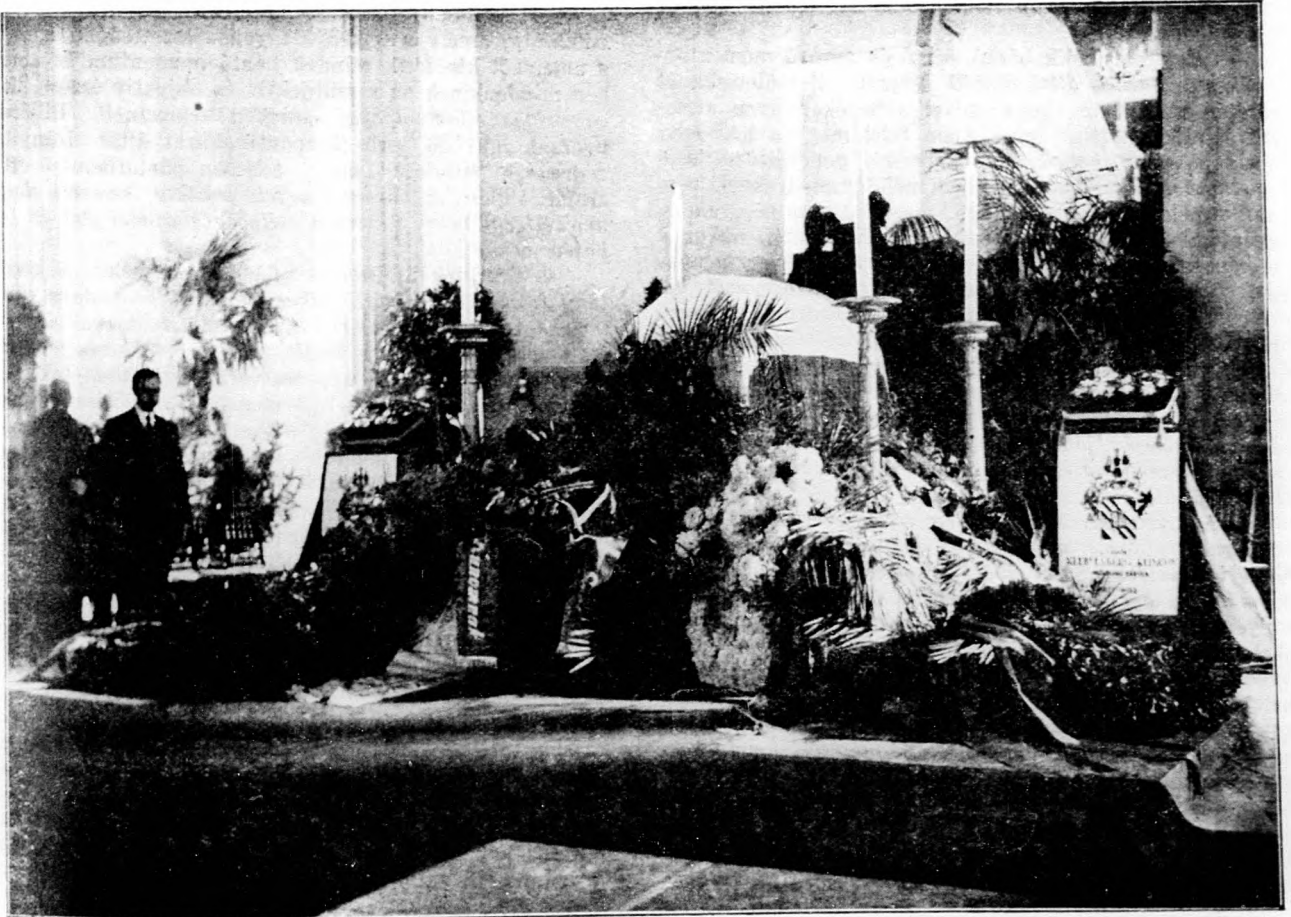
Gömbös Gyula programja teljes sikert aratott a Házban.

Október hó 11-én, kedden mutatkozott be az új kormány a képviselőházban zsúfolt ülésterem és zsúfolt karzatok előtt. Délfelől tíz órakor nyitotta meg az ülést *Almásy László* házelnök, és alig kezdette meg elnöki előterjesztését, *Putnoky Mór* fe helyettes bevezette az új kormány tagjait az ülésterembe helyekre a képviselők kelkes üljézésére és hosszantartó tapsai közben. Az ünneplés lecsillapultával felolvasták a Kormányzó

Ur kéréseit, mely a kormányváltást bejelenti, majd feszült érdeklődés mellett *Gömbös Gyula* miniszterelnök kezdte meg bemutatkozó beszédét.

A miniszterelnök beszéde.

— Felszólalásomat azzal kezdem meg, hogy a mult kormány elnökének a magam részéről *itt az ország színe*

Klebelsberg Kunó gróf ravatala a Nemzeti Múzeum előcsarnokában.

előtt leghálásabb és legőszintébb köszönetemet nyilvánítom az ország érdekében végzett munkájáért.

— Most pedig elsősorban a világ- és a világgazdasági krízissel foglalkozom. Felfogásom szerint már jóval a világháború előtt a tőke és a munka közötti harcban új világnézet fejlődött ki. A tőke és a munka közötti harcban a munkásság erős harca szánta el magát és osztályuralomra törekszik. Ez az osztályuralomra való törekvés, nézetem szerint, végeredményben a szovjetben nyer kifejezést. Egy olyan politikai irányzatban tehát, amelyet a polgári társadalom magáévá tenni sohasem tud, amely mindazokat az értékeket, amelyekhez mi, a nemzeti Magyarországnak hirdetői ragaszkodunk, semmivé tenni akar.

— Ez a nemzet akkor lesz erős és boldog, ha minden társadalmi réteg összefog. Én azt tartom, hogy a szociáldemokráciának és az ugynevezett munkásképviseleknek revízió alá kell venniök a maguk felfogását. Ehhez a revízióhoz én a magam részéről csatlakozom, mert jól tudom, hogy a munka és tőke közti viszonyban a kiegyensúlyozottságra kell a hangsúlyt fektetni. A társadalom nem nélkülözheti a munkásságot. Igenis módot kívánok találni arra, hogy a magyar munkás és a magyar polgár testvérként álljon egymás mellett a nemzet nagy küzdelmében. A munkásságot nem engedem kisajátítani a szociáldemokrata pártnak. A munkásnak itt a helye azok között, akik fel akarják építeni és megerősíteni azt a Magyarországot, amelynek történelmi elhivatottságáról meg vagyok győződve én is és velem együtt az egész nemzet.

A mai válság okai.

— A világkrízisnek egy másik okát abban látom, hogy elferdült gazdasági rend keletkezett a háború alatt és a háború után.

— Egy harmadik bántó, sértő és zavaró momentum a békeszerződések által diktált helyzet. Becsületesen és őszintén megvallom, hogy, mivel a békéket olyan atmoszférában diktálták, amely nem felel meg a mai lelki adottságoknak, helyes a békerevizio gondolatával való foglalkozás. Nem lehetnek olyan népek, amelyeknek nem adatik meg az egyenjogúság, mert ha van nép, amely egyenjogúságot és elismerést kíván Európától, akkor a magyar nép az, amely ezt joggal kívánhatja, mert a nyugati civilizációnak és kulturának állandóan őre volt, itt, a Kelet kapujában. Mi nem fölszerelést akarunk, mi nem háborús politikát akarunk folytatni, de azt kívánjuk, hogy a szuverénitás kérdésében egyenrangú tárgyaló felek lehessünk és azt kívánjuk, hogy ha ők nem hajlandók leszerelni, nekünk is adassék meg az a jog, hogy a nemzet védelme szempontjából szükséges intézkedéseket megtehessek, amely intézkedések önvédelmi és nem háborús tendenciájuk.

— A krízis másik oka, véleményem szerint, az arany után való futkosás, az anyagi élet, a vallásérköcsi élet háttérbe szorítása, a lezúllott erkölcsök, az élvhajzás, a szüők és gyermekek közötti viszony meglazulása. Bármilyen nehéz is legyen az anyagi helyzet, sohasem fogom akeptálni, hogy akár politikai, akár más szempontból az anyagiasság domináljon. De azt állítom, hogy politikai krízisek is vannak. Sok tekintetben az is hibája a világnak, hogy nincsenek kialakult, határozott vonalú politikai világnézetek, harcban állanak a világnézetek, amely harc ma még nincs befejezve. Arra törekedni tehát, hogy egy-egy nézeti közvélemény alakuljon ki, és lesz az egyik első feladat. Ez lesz első kötelességem: a független államélet kellékeit minden vonalon megteremteni, befelé erős harmónikus nemzeti életet, kifelé pedig — beilleszkedni az új európai helyzetbe — józan, céltudatos és öntudatos politikát folytatni.

— Ha ebből a szemszögből nézem közéletünket,

legyen szabad megjegyeznem, valahogyan atavisztikusán jelentkezik nálunk a kritikára való hajlamosság. A mindenáron való kritizálás, a mindenáron való sárbarántás tendenciája nem szolgálja a nemzet ügyét. Ebben a tekintetben is revízióra van szükség. Nem lehet tárgyilagos kritika az, amely Bethlen István rendszerét sárbarántja. Bethlen Istvánról a magyar történetíró meg fogja állapítani, hogy többet tett az ország érdekében, mint amennyit az ország vesztett. Ne akarjunk a mások gyöngeségein nagyoknak látszani. Felfogásom az, hogy mindenki a maga helyén tegye meg a kötelességét és majd elszámol a Mindenható előtt.

A belpolitikai élet pillérei.

— Magyarországnak keleteurópai politikát kell folytatni. A Duna-medencében Magyarország nélkül politikát sem gazdaságilag, sem más szempontból csinálni nem lehet. Olaszország régtől fogva támogatja azt a politikát, amelyet a magyar nemzet folytat. Angliában és Amerikában is állandóan hallunk súlyos férfiak ajkáról magyar igazságot hirdető szavakat és meg kell állapítanom, hogy az utóbbi években a francia kormány is fölismerzte azt, hogy itt a Duna medencéjében francia érdekek is vannak. A magam részéről a történelmi kapcsolatok következményeképpen is a lengyel barátság ápolását mindig is helyeseltem. Németországgal és Ausztriával jó viszonyban élt Magyarország mindig és én remélem, hogy a gazdasági kapcsolatok révén egy olyan atmoszféra teremődik, amely mindkét országnak, illetőleg Magyarországnak is előnyére fog válni. A szomszédok felé nem harcot hirdetek, hanem békét, megértést. Ahhoz azonban, hogy a nemzet öntudatosan és eredményesen járjon a maga útján, az szükséges, hogy kiegyensúlyozott belpolitikai életet éljen. Ennek pillérei: az államfő, az országgyűlés és az egészséges közvélemény, amely a lelkek kiegyensúlyozottságán épül föl s amelyből kivétetik minden bántó momentum és amelyben mindenkinek az a szubjektív és objektív érzése, hogy egyenjogú állampolgára ennek a nemzetnek. Pillére a gyorsan működő erős központi akarat által irányított végrehajtó hatalom, mely teljesen pártatlanul érezteti erejét. Pillére az öncélú nemzeti politika, nemzeti élet és nemzetiségi béke. Pillére a mélységes vallási élet és felekezeti béke.

— Szeretek nyíltan és világosan beszélni. A keresztény felekezetek közötti békét én, mint protestáns ember mélységesen kívánom. De kívánom a zsidókkal szemben is. A zsidóságnak azt a részét, amely sorsközösséget ismer el a nemzettel, éppen úgy testvérnek kívánom tekinteni, mint magyar testvéreimet. A nemzetiségi kérdésben pedig az az álláspontom, hogy azt a toleranciát (türelmet), amelyet a magyar nemzet egy évezreden keresztül gyakorolt, továbbra is gyakorolni akarja. A következő pillér, felfogásom szerint, kiegyensúlyozott igazságos teherviselés mellett egy kiegyensúlyozott, igazságos és a termelést előmozdító gazdasági élet. Akkor, amikor a nemzet nehéz helyzetben van, ne legyen e nehéz helyzetnek semmiféle vámszedője. A közösség és a nemzeti öncéluság gondolatvilágából következik, hogy az anyagi élet terén is minden a nemzet szemszögéből ítélendő meg és a kinövések radikálisan és gyorsan lenyirbálандók.

— Ha most már áttérek az egyes tárcák érdekszférájába tartozó kérdésekre, méltóztassanak megengedni, hogy újból és újból hangsúlyozzam, hogy mindazt, amit a kormány cselekedni fog, kizárólagosan magas nemzeti érdekek szempontjából teszi. Az állam is csak eszköz a nemzeti létben. Az öncélú bürokrácia, az öncélú hivatalok nem léteznek számomra. A villamosság és a rádió korában nem engedhetjük meg azt a luxust, hogy pipázó magyarok üljenek az irodai székekben. A központi akarral szemben tanusított esetleges ellenállások nálam

támogatásra nem találunk. Meg vagyok győződve arról, hogy az a magyar tisztviselői kar, amelyet sokszor joggalánul támadtak, immáron megérzi, hogy egy új világ kezdődik, a gyors munkának, a teljes köteleességteljesítésnek és a becsületes igyekezetnek az órája.

— A választójog kérdésében a titkosság elvi álláspontja alapján állok. A kormány tehát folyamatba tesz olyan tárgyalásokat, amelyeknek célja a titkosság alapján a választójogi reform megalkotása a nemzet érdekeinek fokozott képviselete mellett.

Az államháztartás egyensúlya.

— Állami gazdaságpolitikánknak irányelve, hogy így fejezzem ki magam, a megakadt élet megindítása, a vérkeringés megindítása. A legfontosabb kérdésnek az államháztartás egyensúlyának minden tekintetben való fenntartását tartom. Az államháztartást racionalizálni kell és olcsóvá tenni és mellőzni kell minden olyan kiadást, amely fölösleges a mai helyzetben, már csak azért is, hogy az adózók teherbíróképességét megkönnyítsem és erősítsem és hogy minden fillért, amely az államháztartás fokozott kiadásainak istapolására számított volna, a gazdasági életbe kerülhessen. A lineáris redukciók rendszerint hibásak. Meg kell állapítanunk, melyek azok az igazgatási ágak, amelyek fontosak és melyek azok, amelyek kevésbé fontosak. Átorganizálások nélkül nem lehet ezt a kérdést megoldani. A nyugdíjtörvényt mikamarabb a Ház elé hozom. Őszintén meg kell mondanom a tisztviselőtársadalom felé is, hogy én azt a rendet, amely ma fennáll, nem helyeslem. A szelekciónak a hiánya nem szolgálja a közérdeket.

— Egy nemzet nagysága azután ítélhető meg, hogy milyen teherbíróképessége van. Azt a tendenciát tehát, amely az adók beszedésére ellen biztat, én a leghatározottabban ellenezem. És én erről a helyről felelősségemnek tudatában elsősorban a nagyokhoz fordulok, hogy ne adjanak rossz példát, fizessék az adót. Amikor fizetnek majd a társadalomnak vezetői, akkor fizetjenek azok is, akiknek nincs módjuk az adók befizetése iránt önmaguknak lépéseket tenni. Azt tartom, hogy összes adóproblémáinkat, kérdéseinket, törvényeinket és utasításainkat revízió tárgyává kell tenni, egyszerűbbé, áttekinthetőbbé és igazságosabbá kell tenni. Az utóbbi években a takarékoság kérdését is állandóan hangoztatták. Én helyeslem a takarékoságot, egy fillért se, ami nem szükséges. De a gazdagok ne üljenek a pénzen, hanem engedjék azt a gazdasági életbe. És ha arról van szó, hogy cselekedeteket kell elbocsátani, inkább azt mondom, hogy kevesebb selyemharisnyát a feleségnek, resztringált háztartást és életstandardot, de azokat, akik hűen szolgáltak engem, vagyonomat és családomat, elbocsátani, embertelenség.

„Megkongatom a szocialisták felett a lélekharangot.”

— Méltóztassék megengedni, hogy a hitelélet problémáival foglalkozzam. Nyíltan kimondom, hogy ne számítsen senki olyan radikális intézkedésekre, amelyek feldöntik a kapitalista rendet, amelyek feldöntik a pengőt, az államháztartást, vagy hozzák az inflációt. Én a kapitalizmus revízióját tartom szükségesnek, de fenntartandónak tartom, mert ez a világnézetem és én önként hiába intégetnek, szociáldemokrata képviselőtársaim, önök inkább szövetségesi ennek a kapitalizmusnak, mert ha a kapitalizmus reprezentánsai a józanság és realitás politikáját folytatják, a munkáskérdést is úgy fogják megoldani, hogy önöknek nem lesz talajuk ebben az országban. Önök a kapitalizmus kinövéséből éltek és most önöké az a történelmi feladat — és itt ajánlom nyugati vezérférfiaik példáját követésre — hogy revízió alá vegyék álláspontjukat. Nagyon jól kell tudniok azt, hogy a magyar

munkástársadalom vágyva-vágyik visszajönni hozzánk, ha mi igazságot és kegyelmet adunk neki és ha becsületes kézzel megkongatom a lélekharangot a szociáldemokrácia felett és becsületes kézzel kiművelem a magyar munkásság problémáit, ha beillesztem a magyar munkásságot a nemzet társadalmába, önök nem fognak többet politizálni Magyarországon.

Azt mondom, t. Ház, hogy a töke eszköz a nemzet életében, lehetetlen tehát, hogy revízió alá ne vegyük az egész kamatkérdést. Bejelentem, hogy már a közeli jövőben konkrét intézkedések történnek e kérdésben. Nagy probléma a külföldi és belföldi adósságok kérdése. Meggyőződésünk azonban az, hogy mind a rövidlejáratu, mind a hosszulejáratu hitelek kérdésében olyan megállapodásra fogunk tudni jutni a hitelezőkkel, amely a nemzet érdekét szolgálja. A gazdaadósságok kérdése is égetően sürgős kérdés. A kormánynak a legrövidebb időn belül konkrét intézkedéseket fognak napvilágot látni a kérdés megoldásával kapcsolatban. Végleges adósságrendezésről azonban nem lehet szó, mert mindaddig, ameddig a világgazdasági helyzet elsősorban a világgazdasági konferenciák után ki nem alakul, míg az érintkezések fel nem vétettek, végleges rendezésről szó sem lehet. Az első feladat tehát olyan átmeneti rendelkezések kibocsátása, amelyek a termelő egyedeket megmentik a köz számára. Ha a gazdaadósságokról beszéltem, tettem ezt elsősorban azért, mert nekem nem mindegy, hogy a magyar gazda földje kinek a kezébe jut. Mert az ezeréves röögöt művelni elsősorban a magyar falu népének kell. Ezeket és a birtokos osztályt is megvédeni tartjuk kötelességünknek.

Telepítés a termelés irányítása.

— A földbirtokpolitikának egyik legfontosabb ágazata a telepítési politika. A magyar, ha elszaporodik, ne Amerikába menjen, hanem maradjon idehaza. Olyan gazdaság- és földbirtokpolitikai irányt kell tehát követnünk, amely a józan fejlődés útján lehetőséget nyújt a magyar népfölöslegnek elhelyezésére, és ha az adóhátralékok bizonyos körökben nem lesznek befizetve, ajánlatot fogok nekik tenni, hogy a 300.000 pengős hátralék helyett adjanak földet. Azt hiszem, hogy lesz nagyon sok nagybirtok, — hogy így fejezzem ki: mamutbirtok — amely önként fel fogja kínálni, hogy adóhátralékát így fizesse ki.

— A termelés irányítása egyik legfontosabb feladata a kormánynak. A külföldi piacok megszerzése a probléma és azért hangoztatom, hogy egységesíteni kell az exportot. Nyíltan megmondom, hogy Magyarország nem nélkülözheti az egységes ipar fejlesztését sem. Annak az iparban azonban nem lehetek hive, amely önző, kapzsi életet él. Miután azt mondtam, hogy arra kell törekedni, hogy az élet olcsó legyen, ez az iparra is vonatkozik. A kormány már is elhatározta az ármegállapító bizottságnak szakemberek bevonásával való átszervezését. A közüzemek kérdésében az az elvi álláspontja a kormánynak, hogy azok csak olyan mértékben tartandók fenn, amilyen mértékben azt magasabb érdekek megkívánják. A kartekekkel szemben is az a kormányzat álláspontja, amennyiben ezek a kartekek nem szolgálják a közösség érdekeit, úgy járunk el, mint mindazokkal szemben, akik a közösség rovására akarnak érvényesülni. A kereskedelemmel szemben is az a nézetem, mint a hitelszervezetekkel szemben, hogy a túlzott közbeiktatásnak itt is meg kell szünnie. A kereskedő ne drágítson a fogyasztó felé, mert ha nézem az egyes áruk áralakulását, azt látom, hogy óriási a díszparitás az eladó és a vevő által állított és a fogyasztó által megfizetett árak között.

Az ifjuság nevelése.

— A kulturpolitikának is szervesen bele kell illeszkednie a nemzet életébe. Ez nem külön terület, ez a nemzeti célok szolgálatában kell, hogy álljon. Gyakorlati ma-

gyar társadalmat kell nevelni. *Nem tanítani, hanem nevelni kell.* Erre helyezem a hangsúlyt. Olyan intelligenciát nem kívánok nevelni, amelyre *ferdén süt rá a nap, amikor zsenge korában tanul.* Ha valakinél kiskorában észreveszik, hogy az isteni szikra megszállta, azt, *akármilyen bölcsőben született is, istápolni kell a nemzet érdekében és azt kell, hogy a nap felülről süsse, mint a növényeket, mert hogy a közelmúltban sok elferdült nézetű intelligenciánk volt, az elsősorban arra volt visszavezethető, hogy csak tanítottunk, de nem neveltünk és nem gondoskodtunk arról, hogy a tehetséges szegény gyermek betevő falattal rendelkezék akkor, amikor nemcsak magának, hanem az iskolán keresztül a nemzetnek is tanul.* Ez a kultúra nemzeti kultúra, magyar kultúra kell, hogy legyen.

— A honvédelmi tárca keretében a *rokkantügyet kívánom rendezni.* Az a nézetem, hogy ha vannak kérdések, amelyeknek sürgősen és intézményesen segíteni kell, a *hadirokkant-kérdés az.* Talán ebbe kapcsolom bele a munkanélküliség kérdését is. A kormánynak az a hivatalos álláspontja, hogy *munkanélküliségély nincs, munkaalkalmakat teremteni pedig kötelességünknek tartjuk.* A munkanélküliek támogatását államigazgatási feladatnak és nem pártpolitikai feladatnak tartom. Minden magyar ember egyformán követelheti a kormánytól és a társadalomtól is, — hangoztatom — hogy az, *akinek van, adjon, hogy itt éhezze magyar ne legyen.*

— T. Ház! Ezekben voltam bátor körvonalmazni azt a politikát, amelyet én és kormányom magunk elé tűztünk. Jól tudom, hogy teljességet senki sem tud adni ezért szöszölgöttem föl mindenkit, hogy aki akar segíteni, segítsen, akiknek eszméi és ideái vannak a megvalósítás szempontjából, azok jöjjenek hozzám, bennem tárgyilagos bírálót méltóztatnak találni.

— *Hittel és elhatározottsággal megyek az utamra,* — fejezte be beszédét a miniszterelnök. — *Nem délibábos magyar eget hirdetek, hanem életvalóságot. Tudom, hogy göröngyös és sziklás ez az út, amelyen járok a nemzettel együtt, azonban munkateljesítésben, kötelességteljesítésben és hazafiúi szeretetben első akarok lenni!*

A pártok állásfoglalása.

Kirobbanó taps és lelkes éljenzés fogadta a miniszterelnök lenyűgöző befejező szavait. A képviselők percekig ünnepelelték Gömbös Gyulát, majd tömegesen vették körül s gratuláltak neki. Az elnök ezután rövid szünetet rendelt el.

Szünet után Czettler Jenő alelnök bejelentette, hogy az előző kormány idejében bejegyzett interpellációkat a régi szokásnak megfelelően a miniszterelnök indítványára töltötték. Ezután Östör József az Egységspárt nevében szöszölgött a kormányelnök programjához.

— Méltóztassanak megengedni, — mondotta — hogy az új miniszterelnök és kormányának bemutatkozása után az Egységspárt nevében és megbízásából röviden kifejthessem azokat az okokat, amelyek bennünket arra bírtak, hogy Gömbös Gyula kormányát azon az úton, amelyet magának célül kitűzött s amelynek gazdag programját e pillanatban hallottuk részletekben is kifejteti. — *teljes odaadással és maradék nélkül támogatjuk.* Azt hiszem, megállapíthatjuk azt a kétségtelen tényt, hogy az új kormányelnöknek, Gömbös Gyulának, az általa vallott elvek alapján történt kormányalakítását az egész országban, falun és városban, kunyhóban és palotában, a legkülönbözőbb foglalkozási ágakban és társadalmi rétegekben osztatlan rokonszenvvel fogadták. Feléje tekint az ország apraja és nagyja, az ország jövője, a magyar ifjúság, a gazdasági válság alatt szinte reményét vesztett magyar gazda, kereskedő és iparos, — mindenki.

— Amit a miniszterelnök elmondott ma, az több, mint egy kormányprogram, ez egy nemzeti hitvallás. Ez az erők igazi tömörítése, ez az igazi koncentráció! Egy honviszasszerzés és egy honmentés új történelmi időszakába léptünk. Én úgy érzem, hogy Gömbös Gyula és kormánya e honmentés nehéz munkájára vállalkozott és azon az úton van, amelyiken ez legbizto-

sabban, ha sok küzdelemmel és szenvedéssel is, de erővel és hittel elérhető. Ebben a bizalomban, ezzel a reménnyel magam és az Egységspárt nevében üdvözlöm Gömbös Gyula miniszterelnök urat és *biztosítjuk odaadó munkás támogatásunkról.*

Ezután Turi Béla a keresztény gazdasági párt nevében szólalt fel. Örömet fejezte ki a miniszterelnök programja felett, de *fenntartja pártja állásfoglalását a konkrét kérdések tárgyátalánál.*

Gaal Gaszton szerint a miniszterelnök csak általánosságban szólott. *Általános moratóriumot és a fizető eszközök szaporítását, továbbá új választásokat kíván.* Pártja egyébként önzetlenül támogatni fogja a miniszterelnököt, hogyha programjának nemzetmentést célzó pontjait meg akarja valósítani.

Másnap, október hó 12-én a képviselőházban folytatták a kormányprogram vitáját. Az ülés megnyitása után Almásy László elnök kegyeletes szavakkal elbucsuztatta Klebelsberg Kunó gróft; majd betöltötték a Puky Endre külügyminiszterrel történt kinevezése folytán megüresült alelnöki széket. A Ház új alelnöke Bessenyei Zénó lett.

A kormányprogram első szónoka Peyer Károly szociáldemokrata képviselő volt. Az Apponyi Albert gróf fejtegette ki, hogy a leghelyesebbnek tartaná *egy új, a népakarat szabad megnyilvánulásával járó választás alapján a választóközösségre fordulni.* A miniszterelnök *alkitűzéstelt egyébként rendkívül rokonszenvesnek tartja.* Az, hogy azonosítani tudja magát, a *kitűzöttől függ.* Most még nincs abban a helyzetben, hogy kijelenthetné, támogatja a kormány politikáját, de minden részletkérdésnél, melyet helyesnek tart, támogatni fogja a kormányt s éppen úgy ellenezni fogja azt, amit helytelennek tart.

Rassay Károly a miniszterelnök vállalkozásával szemben bizalmatlan, mert egy pártra kíván támaszkodni. Friedrich István, Várossy János, Meskó Zoltán, Griger Miklós, Pallavicini György őrgróf és Zsilinszky Endre felszólalása után Szilágyi Lajos bejelentette az Egységspártba való belépését.

Gömbös Gyula válasza.

Ezután Gömbös Gyula miniszterelnök válaszolt a vita során elhangzott kijelentésekre.

— A felszólalók megállapították, hogy amennyiben a kormányzati programom vagy munkatervem végrehajtására azokhoz az elvekhez ragaszkodom, amelyeket itt hangoztatni bátor voltam, akkor a *jóakaratu kritika mellett jóakaratu támogatásukra is számítok.* Az tehát, amit el akartam érni, hogy a lélek koncentrációja meg legyen, *immáron megvan.* Reámnézve felemelő az az érzés, hogy ilyen légkörben kezdek meg a munkát.

— Kifogásolják, hogy a *királykérdésről nem emlékeztem meg.* Tudatosan tettem, hogy mellőztem a királykérdést. Elhagytam, mert egyrészt nem keresem az ellentétet, másrészt nem tartom időszerűnek. Aki a koronázást ma kívánna, *sem szolgálna sem a királynak, sem a királyság intézményének, de a nemzetnek ügyét sem.*

— Azt hiszem, egyetértünk abban, hogy igenis egy lelki tespedésben volt a nemzet és *ha én munkához látok, egy depresszált nemzettel nem tudom megkezdeni a munkát.* A mai nyomorúságos időkben a jövőbe belenézni csak történelmi és elhivatott faj mer, mert tudja, hogy *elhivatott és tudja, hogy elérkezik ahhoz a célhoz, amit maga elé tűzött. Én soha nem leszek és nem is voltam a lemondás embere.* Negációkba (tagadásokba) merülve, tépelődni a mai napnak, hogy úgy mondjam keserűségein, amelyeket magam is átérzek, nehézségein és fájdalmain: *ez nem egy nagy nemzet stílusa.*

— Kifogásolta Gaal Gaston képviselőtársam azt is, hogy a *nemzet vezére akarok lenni* és ebben a kérdésben egy kényes kérdést érintett: *az államfő kérdését.* Ebben a Házban az volt a szokás, hogy erről a kérdésről nem beszélünk. *Nagyon merész vállalkozás azonban engem úgy állítani oda, mintha külön vezérségre törekedném az államfővel szemben.* Abszolút lojalitás és abszolút hűség, az a két szempont, amelyek engem vezetnek. Az a történelmi meggyőződéseim, hogy a *magyar sorsnak és a magyar fajnak az inkarnációja a magyar államfő,*

ARANY
is csak akkor érték,
ha van hozzá jó

EGÉSZSÉG.
Az Igmándi
víz használatát
szükséges
kapható!

Hasznos tudni,

hogy a derűs hangulat, a jó közérzés mindig a gyomor és belek kifogástalan működésétől függ

Szorulásban szenvedőknél,
emésztési hiányoknál pedig

Igmándi

Schmidthauer
természetes

keszervíze válik be legjobban.

akit törvényesen választottunk meg. És ez az egyedüli fix pont, nézetem szerint, amelyre, mikor besötétül a magyar ég, reménykedve nézhet minden magyar.

— A gazdasági kérdések között Gaal Gaston t. képviselőtársam az általános moratóriumot követelte. Megmondottam azonban azt, hogy általános moratóriumhoz nem járulunk hozzá. Az általános moratórium ugyanis, nézetem szerint és azt hiszem, a többség nézete szerint, a gazdasági élet azonnali összeomlásához vezetne.

— Beszélt Gaal Gaston igen t. képviselőtársam az új rendről. Ugy látom, a kiscgazdákat méltóztatik ezalatt érteni. Az én koncepcióm szerint a kiscgazdatársadalom történelmi osztály, nem új rend. Mint új tényező jelentkezik a magyar alkotmányban. Egy új tényező, ezt akceptálom. E tekintetben azonban legyen szabad óva intennem t. képviselőtársaimat: ne méltóztassanak még kiscgazdatársadalomban sem az osztálykérdést túlságosan előtérbe állítani. A magam szemszögéből nézve a dolgot, fontos faktornak tartom természetsszerűleg nemcsak tömegénél, hanem konzervatív voltánál fogva is, a kiscgazdatársadalom, de azért az osztályuralomra való törekvést még csak indirekte sem tartanám helyesnek. Itt hivatkozom boldogult nagyatádi Szabó Istvánra, akinek legnagyobb stílusa és bölcsesége abban volt, hogy, bár a népszerűség tetőfokán állott, nem használta ki azt a tömegek felé, hanem beleillesztette a kiscgazdatársadalmat a magyar társadalomba. Nagyatádi Szabó István egyszer azt mondta: Gyula fiam, ha egyszer meghalok, vigyázz a parasztra, ne legyen baja. Én erre sohasem hivatkoztam, most azonban itt, ebben a felelős állásomban megmondom azt, hogy én ehhez a politikai testamentumhoz, amely testamentumnál jelen voltak ellenzéki padosorokban ülő férfiak, ragaszkodni kívánok és a magyar kiscgazdát el nem hagyom soha.

— Azt hiszem, hogy a t. Ház egységesen azt követeli tőlem, hogy minél előbb fejezzem be a szónoklatomat és minél előbb lépjek a cselekvés terére. A szónoklás tekintetében azonban kötelességemnek tartom, hogy végigjárjam az országot.

— Meg vagyok győződve, hogy ha sikerül a bizodalmat helyreállítanom a nemzet jövőjét illetőleg, akkor cselekedeteimmel és a kormány egyes tagjainak cselekedeteivel sikerül elismerésüket is elérnem. Meg kell állapítanom, hogy rövid idő alatt, mióta kormányon vagyok, cselekedni nem lett volna helyes, már csak azért sem, mert hiszen az urak követelik tőlem a józan reálpolitikát, a józan reálpolitika elvégzéséhez pedig mi kell? Kell a helyzetnek konkrét ismerete. Nekünk megvan a magunk meggyőződése. Van szerencsém bejelenteni, hogy egy hónap leforgása alatt lényeges rendelkezések fognak jönni, olyanok is, amelyeket az urak követeltek. Ebben a tekintetben nem vagyok befolyásolható, csak akkor fogok cselekedni, amikor azt elérkezettnek látom és csak úgy fogok cselekedni, hogy az országnak abból kára ne legyen. Azzal fejezem be felszólalásomat: tetteket méltóztattak kívánni, én ezeket a tetteket megigérem.

A miniszterelnök beszédét viharos lelkesedés és taps fogadta. Némcsak a jobboldal, de a baloldal egy része is láthatóan a beszéd hatása alatt állott.

Az elnök ezután napirendi indítványt tett és azt javasolta, hogy október hó 26-án tartsák a legközelebbi ülést, amelynek napirendjén a további teendők iránti intézkedés szerepeljen.

A Ház az elnöki napirendi indítványt fogadta el és ezzel az ülés véget ért.

A felsőház ülése.

A felsőházban október hó 13-án, csütörtökön zajlott le az új kormány bemutatkozása. Wassics Gyula báró elnök az ülés megnyitása után megindító szavakkal elbucsuztatta a nemzet nagy halottját, Klebelsberg Kunó grófot, majd Rakovszky Endre házmagy a felsőházi tagok lelkes eljenzése és tapsai között bevezette Gömbös Gyula miniszterelnökkel az élén az új kormányt.

Gömbös Gyula miniszterelnök a felsőházban is hatalmas beszédet mondott, mely méltó módon sorakozott eddigi megnyilatkozásai mellé. Beszéde természetsszerűleg ugyanazokon az irányelveken épült fel, mint az eddigiek, anélkül azonban, hogy ismétlés lett volna. A miniszterelnök most is talált új fordulatokat, új mondanivalókat és ezuttal is teljes sikert aratott. Nincs terünk arra, hogy a miniszterelnöknek a felsőházban elmondott beszédét is teljes részletességgel közöljük, de kell tehát érniük azzal, hogy csak kiszakított gondolatokat rögzítsünk le.

— A realitás politikáját akarom hirdetni — mondotta Gömbös Gyula. — Magyarországon a felülről irányított népies politikának van helye. Meg kell értenie annak, akinek van, hogy azokért, akik az ő vagyona gazdagodásáért dolgoznak, neki áldozatot kell hozni. A túlzott és mohó kapitalizmust szívemből utálom. Azt a kapitalizmust, amely nem igazodik be a nemzet életébe, amely nem magyar, amely nem magyar ügyet akar szolgálni termelésével és rendszerével, én ezt, nem tartom ágazi kapitalizmusnak. Én szerelmese vagyok a magyar rögnek. Éppen ezért a falut, a mezőt a mezőgazdaságon keresztül különösen itápolni kívánom. Nem akarom, hogy az, amire az ország léte fel van építve, a föld, meginogjon. Azt megerősíteni kívánom. A munkát, megélhetést és kegyeret biztosítani minden magyar számára, ez ma a probléma. Ne legyen éhező magyar. Ennek a nemzetnek egységesnek és erősnek kell lennie. Ennek a nemzetnek felemelt fővel kell a világtörténelem kapujában állnia!

A miniszterelnököt beszéde befejezése után a felsőház tagjai helyükről felállva percekig tapsolták és éljenztek.

A vita során Somssich László gróf a miniszterelnök programját bizalommal fogadta; Hadik János gróf hasonló álláspontot foglalt el; Bernát István a szövetkezeti kérdést ajánlotta a miniszterelnök figyelmébe; Szerényi József báró fenntartás nélkül magáévá tette a programot; Széchenyi Aladár gróf, Simontits Elemér és Huszár Károly teljes elismeréssel adózott a miniszterelnök célkitűzései iránt.

Végül Gömbös Gyula miniszterelnök szólalt fel ismét és válasszolt a vita szónokainak. Beszédét ezekkel a szavakkal fejezte be:

— Miután minden programom annyit ér, amennyit megvalósítanak belőle, engedjétek meg, hogy immáron befejezzem beszédemet és a tettek mezejére lépjek!

A miniszterelnök szavait ismét hosszantartó ünneplés követte, majd az elnök berekesztette az ülést.

Klebelsberg Kunó gróf temetése.

Az egész nemzet mélyszélesen megrendülve állott Klebelsberg Kunó gróf, a nagy kulturpolitikus és kiváló államférfiu ravatala előtt, akit férfikora — mindössze ötvenkét éves volt — és gazdag tehetségének teljében ragadott el a kegyetlen halál. Hogy mekkora értéke volt Klebelsberg Kunó gróf nemzeti művelődésünknek, mi sem bizonyítja jobban, mint az egyetemes gyász, melyben ravatala előtt a magyarság az egész európai kulturvilággal találkozik.

Klebelsberg Kunó gróf az összeomlás után lánglelkű hittel fogott neki az újjáépítés nagy munkájának és csodákat művelt. Nemcsak, hogy jóvátette egy könnyelműbb multnak hibáit, de új értékekkel gazdagította a magyar kultúrát. Mindenekelőtt az alsóbb néprétegek szellemi színvonalának emelésére gondolt és *tíz esztendő alatt öt-ezer népiskolát* épített. Kialakította az új középiskolákat és féltően gondját viselte a tanítóképzőknek. Négy egyetemnek adott hajlékot. Külföldön magyar kollégiumokat alapított. Megszervezte az Országos Magyar Gyűjteményegyetemet és Szeged városát művészi értékekkel gyarapította.

És mindezt az emberfeletti munkát guny, gyűlölet és rágalomhadjárat közepette végezte. De a kislelkű gyűlölködők csak most láthatják a maga nagyságában, hogy ki volt Klebelsberg Kunó gróf. *A legmagyobb, legalkotóbb magyar, akinek áldott emléke örök, míg csak magyar él ezen a földön!*

A budapesti gyászszertartás.

A nemzet nagy halottját Budapesten, a Nemzeti Múzeum kupolacsarnokában ravatalozták fel, ahová ezrek és ezrek zarándokoltak el, hogy bucsut vegyenek a magyarság elköltözött lánglelkű fiától. A temetés október hó 14-én, pénteken délelőtt zajlott le a legmélyszélesebb részvét mellett. A temetésen megjelent a Kormányzó Úr, a királyi hercegek, a hercegprímás, a kormány tagjai, a közéleti vezetők, a fővárosi iskolák tanulóifjúsága, a főiskolák hallgatói, a társadalmi egyesületek küldöttségével és beláthatatlan gyászoló tömeg.

A gyászszertartást Glattfelder Gyula dr. csanádi püspök végezte el nagy segédlettel, majd mélyszéges hatású beszédet mondott.

Hóman Bálint kultuszminiszter beszéde.

Most a gyászbeszédet következtek. Elsőnek Hóman Bálint dr. vallás- és közoktatásügyi miniszter lépett az emelvényre.

— *Klebelsberg Kunó gróf* — mondotta többek közt — *házáját színes eszmékkel, tüzes szenvedelemmel, dus alkotásokkal szol-*

gálta és türte, ha ezek miatt „sárral dobálták.” A magas kulturának erőteljes fejlesztése az új kulturpolitika elvi háttérét nem ismerők körében szükségképpen kihívta a kritikát és voltak, kik Klebelsberg-et a magas kultúra egyoldalú fejlesztésével és a külföldi tudományos kapcsolatok jelentőségének túlértékelésével vádolták. Pedig, mikor e bíráló hangok emelkedtek, Klebelsberg már a „magyar parlagra” akasztotta ekéjét és a magyar vidék kulturájának céltudatos fejlesztésével, a középkortárs korszerű reformjával, a gazdasági életre való nevelés fejlesztésével s az Alföld-kutatás megszervezésével igyekezett a magyar művelődés eszméit és értékeit a magyar nép széles rétegeibe átültetni. Erőteljes s céltudatos népművelési politikának vetette alapjait.

— A hely, ahol állok, az idő, mely rendelkezésekre áll, nem alkalmasak e kulturpolitikai rendszer taglalására és történelmi értékelésére. *De tisztelettel s elismeréssel hajlok meg alkotójának szent fanatizmusára, szempontjainak mélységére, elgondolásának nagyvonalúságára, eredményeinek sokaságára előttem.* Klebelsberg Kunó a vallásos ember szent meggyőződésével hitt a kultúra nemzetmentő, államfenntartó hivatásában. Gyakorta hangoztatta, hogy *nem a jelennek, a jövőnek. Nagy-Magyarországnak dolgozik.* Mikor jött, a tudomány, művészet, irodalom, közoktatás anyagi eszközök híján szenvedtek, sorvadtak, az enyészett útján haladtak, munkásaik már-már munkájuk céltalanúságáról elmélkedtek. *Klebelsberg bizalom, erőt öntött beléjük, visszaadta hitüket s új, magas piedesztálra emelte hivatásukat.* Legyen áldott érette emlékezete!

Bethlen István gróf bucsuzatója.

A következő szónok Bethlen István gróf volt.

— Ama kabinet tagjainak nevében mondok bucsuzót *Klebelsberg Kunó grófhhoz*, — mondotta — *amelynek ő is tagja volt tíz éven keresztül, amelynek kebelében fejtegette ki áldásos munkáját, a magyar kultúra érdekében. A műhelytársak, bajtársak, a régi jó barátok bucsuznak nevében Tőled és nem emlékbeszédet mondunk, hanem eljöttünk, hogy még egyszer kezet fogjunk Teled, hogy még egyszer megragadjuk azt a kezet, amely annyit alkotott a magyar népért.* És eljöttünk megmondani, hogy *pátolhatatlan veszteség a Te távozásod a konstruktív magyarok táborában.* Eljöttünk megmondani, hogy úgy érezzük, hogy *nagyon kevesen vannak azok, akik építőmunkát folytatnak Magyarországra.* Mert Te nem voltál szónokló, sokat beszélő és keveset markoló magyar hazafi. A Te életed nem volt tagadás, a Te életed pozitív érték, egy nagy plusz volt a nemzet életében. Te ennek a nemzetnek építőmunkása voltál. *A háború után a magyar kultúra minden követ Te raktad le.* Trianon után a magyar kultúrát Te mentetted meg az enyészettől, mert Trianonban nemcsak területi integritásunk veszett oda, hanem tisztulásnak indult az a fundamentum is, amelyen a magyar kultúra nyugodott.

Koszoruerdő a Nemzeti Múzeum lépcsőin, Klebelsberg Kunó gróf temetésén.

— Igen, a magyar kultúra újjáépítésének, a pótolhatatlan-nak látszó veszteségek pótlásának és fokozatos pótlásának nagy feladata előtt állott a nemzet Trianon után és ezt a munkát Klebelsberg Kunó gróf oldotta meg tisztes munkálkodásával. Nem lehetett ezt a munkát így megoldani, hogy a nemzettől áldozatok ne követeltesse és ő nem törődve gáncsal, nem törődve szemrehányással, ment a maga útján és meg vagyok győződve, hogy egy későbbi, boldogabb kor igazságát fog szolgáltatni és áldani fogja Klebelsberg Kunó gróf munkáját. Nincsen a magyar kulturának egyetlen kis tere sem, amelynek területén Klebelsberg Kunó gróf alapvető munkát ne végzett volna és meg vagyok győződve, hogy ha majdan felű ez a generáció, amely az ő általa teremtett intézményekben nevelődött, akkor talán ez a generáció talán több tudásról támaszkodva, talán tisztább látással, talán kevesebb emberi irigységgel eltelve, áldást fog kérni Istentől arra a munkára, amelyet Klebelsberg Kunó gróf végzett tíz éven keresztül.

— Addig pedig vigasztaljon Téged az, hogy Magyarországon a gáncsvetés, a rágalom, a befektetés és a népszerűtlenség azokat kíséri életükben, akik konstruktív munkával valódi értéket teremtenek nemzetük számára. És a népszerűség balhérszorúja azoknak homlokát övezi, akik csillogó szavakkal szédítik meg a tömegek lelkét és ezek mögött a csillogó szavak mögött rejtik a nemzetre nézve meddő életüknek negatív értékét.

— Legyen a Te emléked áldott minden becsületes magyar előtt azért a szolgálatért, amelyet Te életteddel nemzetednek tettél!

A gyászszertartás utolsó szónoka Váry Albert dr. országgyűlési képviselő volt, aki az *Egységspárt* nevében mondott búcsuztatót.

A beszétel és a búcsuztató beszédek befejeztével a papnövendékek kórusa elénekelt a *Szózatot*. Ezután Klebelsberg Kunó gróf bronzkoporsóját a gyászhintóra helyezték, majd a koszorúkat hat koszorús kocsióra rakták fel.

Negyeltizenkét órákor indult meg a temetési menet a Nyugati-pályaudvar felé. A menet élén egy szakasz diszruhás lovasrendőr haladt, mögötte a rendőrzenekar és ezt követték gyászfátyollal bevont zászlók alatt a főváros összes iskoláinak növendékei, a cserkészek, a Ferenc József-intézet diszruhás növendékei, a tanítóképzőiskolák, a Szent Imre-kollégium, a Testnevelési Főiskola kékkabátos növendékei, a Szechenyi-bajtársak szövetsége, az Americanusok, apácák, a kultuszminisztérium tisztviselőinek küldöttsége, a múzeumok és könyvtárak alkalmazottai. Közvetlen a gyászkocsi előtt haladt Glattfelder Gyula csanádi püspök. A gyászhintó két oldalán Klebelsberg Kunó gróf közvetlen munkatársai mentek. A gyászkocsi után az elhunyt özvegye és a gyászoló család tagjai mentek. Közvetlenül utánuk haladt Horthy Miklós Kormányzó és felesége, mögöttük Serédi Jusztinián hercegprímás, József és József Ferenc királyi hercegek. A miniszterek következtek ezután, majd a gyászoló közönség.

Félegy órákor érkezett meg a gyászmenet a Nyugati-pályaudvar első számú kapujához. A gyászmenet a bejáratnál megállt, a gyászkocsi körül az apácák, a papnövendékek négyzet alakban helyezkedtek el. A központi papnövendékei növendékek elénekelték „*Ments meg engem Úram*” kezdetű zsoltárt, majd Glattfelder Gyula csanádi püspök imádkozott és megáldotta a koporsót. Közös ima után a rendőrzenekar a *Himnusz*t játszotta el, melynek hangjai mellett a gyászmenet a Nyugati-pályaudvar oldalvágányához ment, ahol az a vagon állt, mely Klebelsberg Kunó gróf koporsóját Szegedre vitte. Mielőtt a koporsót a vagonba tették volna, a gyászoló közönség imádkozott. A koporsót ezután beemelték a vagonba.

A Klebelsberg Kunó gróf holttestét vivő vagon a délután 2 óra 20 perckor induló szegedi gyorsvonat vitte Szegedre s ezen a vonaton utaztak a gyászoló család tagjai és a küldöttségek.

A szegedi temetés.

Budapesttől Szegedig az alföldi városok koszorúk özönével rakták meg a Klebelsberg Kunó gróf földi maradványait szállító vasúti kocsit.

A kegyeletnek, a gyásznak és a fájdalomnak legmélyebb érzésével fogadta pénteken este Szeged városa a falai közé megtérő nagy halottjának, Klebelsberg Kunó grófnak földi maradványait. Menetrendszerül pontosan futott be a gyorsvonat Szegedre. A vonat végén volt az a kocsik, amely Klebelsberg Kunó gróf holttestét hozta. A koporsót Raskó Sándor belvárosi esperes-plébános szentelte be, majd rövid imát mondott, amely-

Klebelsberg Kunó gróf.

nek végeztével az énekkar gyászdalt énekelt. Ezután megindult a hatalmas gyászmenet a püspöki székesegyház felé. A feljárat két oldalán hatalmas fáklyák világítottak be az éjszakába. Az Indóház-téren több ezer főnyi tömeg sötétlett. A menetet lovasrendőrök diszszakasza nyitotta meg, utána árvalányhajas eserkészek csoportja, az egyetemi század, majd a tanulóifjúság végeláthatatlan sora haladt. A *Boldogasszony-sugárút* két oldalán Szeged város lakossága ezrével helyezkedett el. A tanulóifjúság sorai után egy cserkész vitte a sírkeresztet, majd apácák és a papság sorai következtek. Ezután haladt a gyászkocsi, amely mögött az elhunyt hozzátartozói mentek. A gyászmenetben, melynek elvonulása közel egy óra hosszat tartott, negyvenezernél több ember vett részt. Amint a menet a Szent Gellért-kapu felé közeledett, egymásután szólaltak meg a harangok s amikor a gyászmenet a Szent Gellért-kapuzhoz ért, megkondult a *Hősök-harangja*.

A Fogadalmi-templom bejárata előtt a koporsót levették a kocsirol és a fényesen kivilágított templom főhajójában katalinra helyezték. A templomot ezután megnyitották a nagyközönség számára is és este tíz óráig tízezrek vonultak el a koporsó előtt.

Másnap, október hó 15-én, szombaton már korán reggel ki nyitották a püspöki székesegyház kapuit. Félkilenc óráig a közönség ezrei zarándokoltak a koporsóhoz. Kilenc óra után a templomot kiürítették és ettől a perctől kezdve csak a meghívottak mehettek be.

Féltíz óra után kezdett gyülekezni a templomban a közönség. A szentély baloldalán Szeged város törvényhatósága foglalt helyet, előtte pedig a vallásfelekezeti tagjai, akik előtt a gyászoló család számára tartottak fenn helyet. A szentély jobb oldalán a kormány képviselője, Lázár Andor igazságügyminiszter, felsőházi tagok, képviselők és hivatalos kiküldöttek ültek.

A temetési szertartás rekviemmel kezdődött, amelyet Glattfelder Gyula dr. megyéspüspök mutatott be nagy segédlettel és magasszárnyalású beszédben búcsuzott az elhunytól, majd beszélték a holttestet.

Ezután a kormány nevében Lázár Andor igazságügyminiszter búcsuztatta a halottat.

— Nagyokat alkottál, Klebelsberg Kunó — mondotta többek közt. — Az örökkévalóság felé vezetted magadat, örökkévalóságot biztosítottál magadnak a magyar nemzet történetében és most, amikor megtérsz ide, Szegedre, megtérsz ide, ennek a katedrálisnak a kriptájába, mely Szegedet a Te fantáziád emelte nagyból még nagyobbá, hazajössz és ha itt marad is földi porhüvelyed, lelked ebben az országban szerteszéjjel száll, hogy hirdesse: *miként kell a magyar nemzetért dolgozni*.

Most Somogyi Szilveszter dr. polgármester Szeged hatósága és közönsége nevében búcsuztatta Klebelsberg Kunó gróft.

— Ennek a városnak közönsége — mondotta beszéde során — minden osztálybeli és politikai különbség nélkül, összetörve

állja körül ravatalodat, nemesak, mert a város számára sokat alkottál, de mert mindenki panasztát meghallgattad és jó szívet segítettél.

— Innen helyezünk örök nyugalomra e döntérről, amelyet annyira szerettél. Ez a tér a Te parancsszavadra épült, hogy helyet adjon árkádjai alatt a magyar halhatatlanoknak. A Pantheon kőből és érből való alakjai feszült figyelemmel tekintenek most Feléd és köszöntenek Téged, mert kiállottad az élet kohójának próbatűzét.

Schmidt Henrik, a Ferenc József Tudomány Egyetem rektora, a tudományegyetem tanári kara és ifjusága nevében bucsuzott ezután a nagy halottól. Csengery Antal a Magyar Tudományos Akadémia nevében mondott utolsó Istenhozzádot. Széchenyi Károly gróf az Alföldkutató Bizottság nevében, Domonkosy Sándor dr. egyetemi tanár a Magyar Történelmi Társulat nevében bucsuzott. Vinkler Elemér dr. ügyvéd a Nagy-Szeged Párt megbízásából vett bucsut.

A beszédek elhangzása után, harangzugás közben a koporsót levették a ravatalról és a zöld mirtusszal díszített lépcsőkön levitték a templom alatti kriptába. A kriptá szélén a koporsót megégszer beszélték és imát mondtak, majd a szedi polgári dalárda gyászszóla után a kriptá falát bepalaták és a bejáratot kriptajaitó elé helyezték a közel kétszáz koszorút.

A romhányi Rákóczi-ünnep.

Vasárnap, október hó 9-én avatták fel ünnepies keretek között Romhány község határában azt az emlékművet, amelyet Nógrád és Hont vármegyék közönsége emelt a II. Rákóczi Ferenc fejedelem és Károlyi Sándor báró tábornagy vezetése alatt 1710-ben a romhányi esztában küzdött kurucok, lengyelek és svédek emlékére.

A felavatónapra több ezer ember vett részt. Megjelent az ünnepélyen Gömbös Gyula miniszterelnök is. A felavató ünnep tábori zenészművel kezdődött, melyet Hamauer J. István váci megyéspüspök mondott nagy papi segédlettel. Utána a közönség kivonult a község határában lévő emlékműhöz, ahol Soldos Béla dr. főispán lelkes beszédében üdvözölte Gömbös Gyula miniszterelnököt. Az üdvözlő beszédre Gömbös Gyula miniszterelnök a következőkben válaszolt:

— Ma elmúlt az ideje annak, — mondotta többek közt — hogy a kurucok és labancok nézőpontjából kiindulva, válaszfalakat emeljünk a magyarok közé. A független Magyarországnak csak egy táborban lehet a helye s a független Magyarországnak egy a kötelessége, kiművelni azt a nemzet öncéluság jegyében. Ne legyen se kuruc, se labanc, hanem legyen magyar testvér, aki összefog, megérti az idők szavát s velem együtt imádkozik a magyar sorsért.

A romhányi Rákóczi-emlék.

— A magyar kuriának át kell vennie patriárchális hivatását, az érdes munkáskézet meg kell fognia a magyar kuria tulajdonosának és az ősi magyar hagyomány istápolójának, hogy figyelmeztessen mindenkit, hogy ezt a frontot, a magyar ur és a magyar kisgazda frontját áttörni senkinek nem lehet.

A miniszterelnök beszédét hosszantartó lelkes éljenzés és ünneplés követte. Utána a Balassagyarmati Dalegylet a Hírszek egy elnéklésével megnyitotta az ünnepélyt, majd Soldos Béla dr. főispán innepi beszéde után Zsitvay Tibor dr., az Országos Rákóczi-Szövetség örökös védnöke, mondotta el emlékbeszédét. A nagy tetszéssel és éljenzéssel fogadott emlékbeszéd után Baross József dr. alispán a vármegye nevében átvette megőrzésre az emlékművet, majd a regősök adtak elő kuruc és magyar dalokat. Markó Árpád alezredes, a romhányi esata történetét ismertette, utána a balassagyarmati dalegylet énekszáma következett, majd a koszorúk elhelyezése. Az ünnepélyt a levente- és eserkészdiszcsázadok, valamint a különböző népviseletekben felvonult küldöttségek elvonulása zárta be.

A kormány megszüntette a statáriumot

A kormány tagjai Gömbös Gyula miniszterelnök elnöklésével október hó 10-én minisztertanácsra gyűltek egybe, abból a célból, hogy Lázár Andor igazságügyminiszternek a statárium megszüntetése iránti előterjesztését megtárgyalják. Az igazságügyminiszter előterjesztéséhez a kormány összes tagjai hozzájárultak és egyhanguan elhatározták a statárialis eljárásra vonatkozó rendeletek hatályon kívüli helyezését.

A rögtönbíráskodás megszüntetésére vonatkozó rendelkezés a Budapesti Közlöny (hivatalos lap) október hó 12-iki számában látott napvilágot.

A XIII. katolikus nagygyűlés.

A XIII-ik katolikus nagygyűlés, a magyar katolikusok seregszemléje, október hó 15-én, szombatn vette kezdetét, Budapesten. A nagygyűlést bevezető ünnepies Veni Sancte delután négy óraker volt az Egyetemi-templomban. A Veni Sanctet Rott Nándor veszprémi püspök mondotta, majd Mészáros János érseki helytartó tartott szentbeszédet.

A szombati napon számos katolikus egyesület és kongregáció tartott ülést; legjelentősebb volt közöttük a Katolikus Népszövetség díszgyűlése a Vigadóban. Mikes János gróf püspök tartotta a megnyitó beszédet, majd Czettel Jenő, a képviselőház elnöke szólalt fel és azt hangoztatta, hogy a világ nagy társadalmi és gazdasági válságában más megoldás nincs, mint a keresztény világszemlélet. Bocskó Gyula ezredes a világot behálózó különböző jelszavak ellen szólott.

Másnap, október hó 16-án, vasárnap reggel zajlott le az eucharisztikus körmenet. A hatalmas, végelethatatlan tömeg reggel nyolc óraker indult meg harangzugások közepette az Országház előtti térre. A baldachin alatt Zichy Gyula gróf kalocsai érsek vitte az Oltáriszentséget. Közvetlen a baldachin után haladt Serédi Jusztinián hercegprimás, mögötte püspökök. Ezután következett Horthy Miklós Kormányzó Ur felesége, a királyi hercegek, a kormány tagjai, a felsőház és képviselőház tagjai. Amint a körmenet elhelyezkedett, megjelent a szószéken Glattfelder Gyula dr. esanádi püspök, aki hatalmas beszédet mondott, melyet hangszórók továbbítottak a hatalmas teret zsufolásg megtöltő közönséghez.

— Hitetlen világ — mondta többek között a püspök — nem találja helyét és céltalan izgalom örlí erejét. Az arany bolondjai kincseikhez tapadva éhenvesznek, a tudomány bolondjai az ég ellen lázgdva mindent légberöpíteni készülnék, a test bolondjai az emberi méltóságot sárba rántják, jöjjetek, ti hívők, mutassátok meg lelketek nagy értékét és hirdessétek, hogy nincs másban üdvösség, mint Krisztus nevében és erejében.

A szentbeszéd után Serédi Jusztinián bíboros hercegprimás csendes misét celebrált, mely után Breyer István esztergomi segédpüspök az Oltáriszentséget ünnepélyesen vitte vissza a Bazilikába.

A körmenet után az ország minden részéből Budapestre sereglett bányászok impozáns nagygyűlése volt a Vigadóban, ame-

Ilyen a hercegprimással az élen megjelent a püspöki kar több tagja.

Délután négy óraker hagyományos pompával zajlott le a *katholikus naggyűlés első nyitványos gyűlése*. A gyűlés a *Himnusz* hangjával kezdődött, majd Apponyi Albert gróf lépett a szószékre, aki a megjelent hatalmas tömeg zugó éljenzése és tapsai után mondotta el ünnepi beszédét.

— Az emberi intézmények rohamos átalakulásában az eszmék és elmék megdőbbentő anarchiájában csak egy szilárd pont van, egy változhatatlan és megingathatatlan alap: *Krisztus tanítása, Krisztus egyháza*. A továbbiakban a gróf arról beszélt, hogyan emészték el évszázadok folyamán a különböző bölcsészeti rendszerek és nemzetek, *de Krisztus egyháza változatlannal fennáll*.

A naggyűlés ezután hódoló táviratot küldött a pápának, a Kormányzónak és Zita királynénak. Angelo Rotta pápai nuncius mondott ezután olasz nyelven beszédet. Krüger Aladár országgyűlési képviselő azt fejtette, hogy revíziót követelünk az egyénekben, a gazdaságban, a társadalmi, a technikai életben és a kapitalizmusban. P. Bangha Béla jezsuita házfőnök zárta be a szónokok sorát, aki nagyhatású beszédében a *szociális újjáépítés problémájával foglalkozott*.

A vígadói díszgyűlés után öt különböző helyen voltak összejövetelek, amelyen a munkanélküliség problémáját tárgyalták meg.

Endresz György emlék-kiállítás.

Október hó 15-én, délelőtt tíz óraker nyitotta meg a városi Iparcsarnokban az *Endresz György emlékére elnevezett aviatikai kiállítást*, a kormány képviselőiben Fabinyi Tihamér kereskedelemügyi miniszter.

— Az aviatikáról — mondotta többek között a miniszter — a magyar közönségnek aránylag csak kis része van tájékozódva. Immár elkerülhetetlenné vált, hogy a *társadalom áldozatkész-ségének megnyilatkozása érdekében a propaganda hathatósabb eszközeit is igénybe vegyük*. Ilyen eszköznek látszik a most összeállított aviatikai kiállítás is. A miniszterelnök annak — válaszolt Fabinyi Tihamér kereskedelemügyi miniszter — *személyes ügye a magyar aviatika előbbrevitele, az ő személyét s az egész magyar kormányt képviselem, amikor a kiállítást megnyitom*.

Ezután a megjelent vendégek megtekintették a kiállítást, amelynek középpontjában a *Justice for Hungary horvátországi összeroncsolt motorja* és *Endresz György* relikviái hirdetik a magyar repülés legnagyobb dicsőségének és legnagyobb gyászának emlékét. Közvetlen Endresz György életének emlékei mögött áll diadalmasan *Mussolini* és az olasz nemzet páratlan ajándéka: a *Giustizia per l'Ungheria*, ez a gyönyörű, friss, egészséges, pompás szépségű gémadár. Ez a kiállítás egyébként magyar szempontból páratlan a maga nemében. Egymás mellett sorakoznak fel a műgyemlékek pompás kis sportgépei, köztük a miniatűr *Róma* nevű gép, amely *tizennyolc lóerős motorjával világrekordok dicsőségét szerezte meg a magyar névnek*. Valamivel odább áll egy történelmi emlék: a nagy *Junkers*-gép, amelyen *Károly* király 1921-ben Svájból Magyarországra jött. Mellette kimustrált hadigépeket látunk, köztük az első magyar gyártmányu hadigépet, amellyel annak idején *Bier János két világrekordot is teremtett*. Megható látvány a magyar aviatika hőskorának két gépe, *Horváth Ernő* és *Zsélyi Aladár*. Közvetlenül e történelmi emlékek mellett, ott látjuk a modern magyar repülőgépipar csodáit: a *Weiss Manfréd-gyár hatalmas, tizenhatszemélyes utasszállító Focker-gépét*. Weiss Manfrédék kiállítása megmutatja a repülőgépgyártás egész menetét, a nyersvastól, a nyersfadaraboktól fokozatosan végig, a kész, pompás, erőteljes repülőgépig. A kiállítás nagyszerű látványosságai a *Magyar Királyi Légügyi Hivatal* kitűnő iskolagépei, továbbá a *Légügyi Hivatal* sóstól repülőgépjavitó-műhelyének gyönyörű anyaga. Nagy érdeklődésre tarthatnak számot a *Térképészeti Intézet* repülőgépről készült térképfelvételei, végül pedig a diákok ügyes kis repülőgép-modelljei, amelyek csuszligummi motorjuk erejével sok száz métert tudnak repülni, ha kézből eleresztik őket.

Gyűjtsünk új előfizetőket a „Vasárnap” részére

MI HIR A POLITIKÁBAN?

Az Egységspárt értekezlete.

Az *Egységspárt* október hó 13-án értekezletet tartott. Pesthy Pál elnök elparentálta *Klebelsberg* Kunó grófot, majd meleg szavakkal üdvözölte *Sztranyavszky* Sándort és *Brandt* Vilmost a pártba való visszalépésük alkalmából, *Sztranyavszky* Sándor köszönetét fejezte ki a pártnak a barátai fogadtatásért.

Pesthy Pál ezután a *kormány és a párt együttérzésére* mutatott rá. Ezenfelül megvan a miniszterelnök egyéniségében és a kormány tagjainak egyéniségében az a szuggesztív erő, amely bizalmat tud kelteni a pártban és a nagyközönségben. Az elmúlt hetek eseményei mutatják, hogy a *lkek és a szívek föl vannak emelve*. Indítványozta, hogy a *párt fejezze ki háláját és köszönetét azért a fényes és hatalmas programért*, amelyet a miniszterelnök a parlamentben az ország számára adott.

Gömbös Gyula miniszterelnök szólt fel ezután. Rámutatott arra, hogy az a *száz pontból álló program*, amely legközelebb meg fog jelenni, még messzebb fog menni, mint a parlamentben előadott program, mely a száz pontnak inkább csak keretét adja meg. Ezután megköszönte a pártnak a párt elismerését, hangoztatta, hogy a pártnak az ország előtt is olyan módon kell megjelenie, amely megfelel a párttagok ama meggyőződésének, hogy *ez a párt hivatást teljesít az ország érdekében*.

Ezzel az értekezlet véget ért. Utána pártvaesora volt.

Antal István dr.: miniszteri tanácsos.

Közvetlenül az új kormány hivatalbalépése után jelentetük, hogy *Gömbös* Gyula miniszterelnök a miniszterelnökségi sajtóosztály vezetésével *Antal* István dr.-t bízta meg. A megbízás hivatalosan október hó 10-én történt meg. A Kormányzó Ur a miniszterelnök előterjesztésére *Antal* István dr.-nak, a miniszterelnökség sajtóosztály vezetőjének, a *miniszteri tanácsosi címet* adományozta.

VASÁRNAPTÓL-VASÁRNAPIG

A *TESz* küldöttsége elutazott Rómába. A *Társadalmi Egyesületek Szövetségének* küldöttsége október hó 15-én, szombaton este utazott el Rómába, hogy *Mussolini* előtt tisztelegjen. A vonathoz kikísérte a küldöttséget *Colonna* herceg olasz követ, *Antonio Vidmár* sajtóattasé társaságában, *Antal* István dr. sajtófőnök, *Szörtsey* József, a *TESz* elnöke és még sokan mások. *Pekár* Gyula, a küldöttség vezetője vitte magával a *négy millió aláírással albumtömböt és a Fáy Dezső festőművész által a Divina Comédiához készített és Mussolininek szánt negyven rézkarcot*. A vonat indulása előtt *Pekár* Gyula olasz nyelven üdvözölte *Colonna* herceget, aki szívvelyes szavakban válaszolt és kijelentette, meg van győződve, hogy a *Duce a legnagyobb szeretettel fogadja a küldöttséget*. *Lelkes* éljenzés követte az olasz követ szavait, amelyek után *Szörtsey* József a *TESz* nevében vett bucsut a bizottságtól.

Nehéz székelésben szenvedők, akiknek az agyvertóulás, a fejfájás és szívdobogás, az emésztési zavarok és különösen a végbélbajok teszik az életet nehezzé, iganak reggel és este egyegyed pohár természetes „*Ferenc József*” keserűvizet. Klinikai vezető orvosok igazolják, hogy a *Ferenc József* víz műtétek előtti és utáni időszakokban is nagyértékű hashajtónak bizonyul. A *Ferenc József* keserűviz gyógyszertárakban, drogériákban és fűszerüzletekben kapható.

AZ UTOLSÓ CSOMÁD

REGÉNY

29

IRTA: FÖLDES GÉZA

Ennek a híre az egész világ felhördült. Azzal senki sem ámitotta magát, hogy ennek a gaz gyilkosságnak nem lesznek felette komoly következményei.

Julius hónap a különféle vizsgálatokkal és diplomáciai sakkhuzásokkal telt el. Julius huszonharmadikán a monarchia két kormánya a szerbekhez már elküldötte a számonkérő levelét és ennek az lett a vége, hogy királyunk — elég könnyelműen — kijelentette: „Mindent megfontoltam!” és július huszonhatedikén Szerbiának megüzente a háborút.

Csomád azonban ünnepelt. Az ipartelep fennállásának tizedik évfordulójának emlékére augusztus elsőjére tűzte ki az ünnepet.

De csak kitűzte, mert ezen a napon már dörögtek az ágyuk, kattogtak a gépfegyverek, hullottak a háboru szerencsétlen áldozatai és a háboru tüze fel lángolt egész Európában.

Az általános mozgósítás elrendelése Csomádot is közelről érintette. A hadköteles korban levő német tisztviselők hazasiettek, hogy ott álljanak a zászló alá. Az ipartelep magyar munkásai is majdnem mind bevonultak és a gépek egyszerre megállottak.

A hadvezetőségnek azonban érdekében állott, hogy egy ilyen nagy ipartelepen ne szüneteljen a munka s a termelés fenn ne akadjon. Ezért a bevonult tisztviselők és munkások nagy részét szabadsággolták. A gépek tehát dolgoztak tovább.

Csomád az oláh határhoz nagyon közel van. A munkások között is vannak oláhok. Tehát ez a telep arra is alkalmas, hogy az oláhok lelkét megfigyelhessék a vezetők.

Ennek a vidéknek fegyverben álló népét a legnagyobb részben a szerb harctérre vitték. És Csomád urnak hamar feltűnt, hogy amikor a harctéri jelentések a mieink győzelmét hirdették, az oláhok ezt a levertség egy nemével fogadták. De ha a mi ügyünk fordult rosszra, egyszerre felderült valamennyi arc.

Csomád ur még mást is tapasztalt. Valósággal megdöbbenett az a tisztelet, mellyel ezek az emberek az orosz cárt emlegették. Dicsőítve és magasztalva emlegették az „atyuska” „véres kéz” politikáját.

Csomád ur a megfigyeléseit kötelességszerűleg elmondotta a főispánnak. De elmondotta azt az aggodalmát is, hogy ezeket az erdélyi oláhokat oláhországi politikusok és vezető emberek bujtogatják s valószínű, hogy Oláhország előbb-utóbb kilép a semlegességéből.

Erre a főispán fölényes kézlegyintéssel azt felelte:

— Lári-fári minden ilyen beszéd. Tegnap mondtam nekem Tisza István, az oláh király becsület-szavát adta, hogy megmarad a semlegessége mellett.

Csomád ur megvakarta a fületövét s lehangelten csak annyit mondott:

— Az oláh becsületszót, még ha király adja is, nyugodtan beszóthatod, nem ér az egy hajítófát!

De biz azt nem sózták be, sőt hittek neki. Ó, be nagy könnyelműség volt ez! Hány szegény magyar-nak került az életébe és a vagyonába! És hányan nyögik még ma is amiatt a testi és lelki rabságot a bitorló zsarnoksága alatt.

(Folytatjuk.)

A szombathelyi téli gazdasági iskola ifjúsági gazdakörének vándorgyűlése Vassurányban. A szombathelyi téli gazdasági iskola ifjúsági gazdaköre ez évi második vándorgyűlését Vassurány községben tartotta meg október hó 9-én. A vassurányi állomáson az érkező vendégeket Horváth Ferenc jegyző fogadta, ahonnan a helyi Levente és Tűzoltóegylet kíséretében a Hősök Emlékművéhez vonultak. Itt a téli gazdasági iskola ifjúsága nevében Szabó Lajos II. éves tanuló, a vassurányi Levente és Tűzoltóegylet nevében pedig Bendli János tanító koszoruzta meg az emlékművet. Ezután a Patzenhofer és Rottermann kastély háziközpontjában istentisztelet volt, majd kezletét vette a gazdaköri gyűlés, ahol a tanulóifjúság alapos szakképzettségről tanuskodó tudásáról és előadói készségéről győződött meg az érdeklődő közönség. A gazdag műsor kiemelkedő pontja volt a Fehér István kántortanító által vezetett Vassurányi Ifjúsági Egyesület Énekkarának magyar nótaszáma. A közgyűlés befejezéseül Mészáros István felsőházi tag és Masát Ernő, a Vasmezei Gazdasági Egyesület igazgatója, lelkes szavakban méltatta a téli gazdasági iskola jelentőségét. A gyűlés után közébed volt és délután a községben Gajáry László dr. igazgató vezetésével a tanulóifjúság udvarszemléket tartott, melyek során Takács Sándor aranykalászos gazda udvara és állatai külön dícséretet érdemeltek.

Aktuális könyvujdonság! Most jelent meg!

Három hónap alatt 12.700 példány kelt el!

III. javított és bővített kiadás!

A szívbetegségek és gyógykezelés legjobb könyve!

Hogyan éljen a szívbajos ember?

SZÍVBAJ — ÉRELMESZESEDÉS — VÉRNYOMÁS.

Irta: Bodor Károly egyetemi m. tanár, eü. főtanácsos.

Tartalomról: **A szívbetegségek legfőbb tünetei:** Gyengeség. — A kifulladás. — A szívdobogás. — Szívtájéki fájdalom. — A lélek és szív. — A szívbajok és egyéb bántalmak egymásra való cserehatása. — **A szívbajok és keletkezésének egyéb okai:** Az emberi szervezet által termelt mérgek, belső mérgek, anyagcsere-mérgek. — A szervezetbe kívülről bevitt mérgek. — Rendetlen életmód. — **Általános étrendi szabályok:** Munka, pihenés. — Sport-táplálkozás. — Szeszitalok, kávé, tea. — A dohányzás. — Nemi élet, házasság. — Az érlelmeszesedés. — **Meglehet-e gyógyítani a szívbajokat?** — **A szívbeteg kezelése:** Gyógyszeres kezelések. — Fizikai kezelések. — Fürdőkezelés. — Villamos kezelés. — Az érvágás. — **Lelki kezelés.** — **Mikor forduljunk tehát orvoshoz?**

Ára P 2.60.

Kapható a VASÁRNAP könyvosztályában.

Mit tegyek, mit ne tegyek, ha szép akarok lenni? A nő és férfi kozmetikája. Ezen szuggesztív cím alatt jelent meg Mezey Károly dr. kozmetikus orvos legújabb könyve. Élvezetes formában könnyen érthető módon tárgyalja az összes szépségápolásra vonatkozó tudnivalókat. A kozmetika manapság már annyira az érdeklődés előterében áll, hogy nem csak luxuslány, hanem a dolgozó nő is szükségét érzi egy jó tanácsadónak. De még férfi is tanulhat belőle. A kellemes és jól ápolt külső a férfi karrierjét is sokszor befolyásolja és nem szabad piperkősséggel vádolni azt, aki szépséghibáinak eltüntetésével törődik. Ki merné azt állítani, hogy egy vörösrú vagy ragyás ábrázatu férfi kellemes benyomást kelt. Hát a nőknél milyen fontos az ápolt külső?! Az elhanyagolt külsejű, rossz arcborít. nő, akár-milyen művelt is legyen, határozottan hátrányban van jó külső riválisaival szemben. Mezey Károly dr. könyvéből mindenki megtanulhatja, hogyan kell bőrét ápolnia, mit kell tennie az egyes szépséghibák eltüntetésére. Amellett, hogy jó tanácsokat ad a kellemes külszín elérésére, azt is hangsúlyozza, hogy milyen szoros az összefüggés szerveink egészsége és bőrünk kifogástalansága között. Ez a könyv nemcsak a szépség, hanem az egészség vezérfonala is. Novák Rudolf és Társa könyvkiadóvállalat gyönyörű és pazar kláilitásban hozza forgalomba ezt a nagy sikerre számítható könyvet. Ára csak P 2.60.

Meghalt Sovánka Nándor, a hírneves cigányprimás. Sovánka Nándor, a híres cigányprimás, az elmúlt héten ötven éves korában meghalt. Sovánka Nyítrán volt cigányprimás, sógora, harmánehadodik Rácz Laci Budapestre hívta, hogy vegyen részt a népszínházi cigányversenyben. Sovánka Pestre utazott és megnyerte a versenyt. Ezzel indult meg a pályafutása. Szemere Miklós, a híres gavallér, nagyon megszerette, sokat mulatott a bandájával, pártfogásába vette, még lovat is elnevezett róla, Sovánkát. A híres primás mellhártyagyulladásban halt meg. Felesége és primás-fia gyászolják.

Szorulásban szenvedőknél, az „Igmándi“ viz válik be legjobban.

REJTVÉNYEK

1. Szórejtvény.

lobog I harc

(Beküldte Seres Béla Kunágótáról.)

2. Névrejtvény.

Zala, Fehértemplom, Üllő, Ujpest, Sárvár, Ráckeve, Irsa, Ács, Baja, Déva, Örkény.

A nevek kezdőbetűit helyesen összerakva, egy híres fürdőhely nevét kapjuk.

(Beküldte Frauenhoffer Ferenc Szarvasról.)

3. Szórejtvény.

lak ny réz y
(m = n)

(Beküldte Békefi László Zalakoppányból.)

A rejtvények megfejtését a megfejtők és nyertesek névsorával a 46-ik számban közöljük.

Kérjük olvasóinkat, hogy a rejtvények megfejtését tíz napon belül okvetlenül juttassák el hozzánk, mert az elkésve érkező megfejtők nevét nines módunkban közölni.

A 40-ik számban közölt rejtvények helyes megfejtése:

1. Szórejtvény: Örkény. 2. Szórejtvény: Seregély. 3. Szórejtvény: Cserkész. 4. Szórejtvény: Eötvös. 5. Szórejtvény: Toldi Miklós.

Megjejtették: Nemzeti Olvasókör (Karcag), Gábor Mária és Hidlikó, Kovács Bálint, Ifj. Lőke József, Nagy Ferenc, Szekeres Márton, Csáry Pál, Tóth Zoltán, Csertő Mihály és Babos József.

Jutalomkönyvet nyertek: Ifj. Lőke József (Tar) és Csány Pál (Budapest).

A 41-ik számban közölt rejtvények megfejtését a megfejtők és nyertesek névsorával együtt jövő héten közöljük.

VÁSÁROK JEGYZÉKE

Szombaton, október hó 22-én. Állat- és kirakóvásár: Mindszent. — Ló-, marha- és kirakóvásár: Csanádpalota.

Vasárnap, október hó 23-án. Állat- és kirakóvásár: Nagykőrös.

Hétfőn, október 24-én. Állat- és kirakóvásár: Baraeska, Bátaszék, Celdömök, Deveser, Hajduszoboszló, Jászfényszaru, Kecel, Kiskomárom, Kóny, Kunmadaras, Kunszentmiklós, Mándok, Mohács, Nádudvar, Pápóc, Szihalom, Tiszapalkonya, Tokaj, Tompa. — Ló-, marha- és kirakóvásár: Békéscsaba, Hetes, Nemesvid. — Kirakóvásár: Nagylózs.

Kedden, október hó 25-én. Állat- és kirakóvásár: Deveser, Jánoshida. — Ló-, marha- és kirakóvásár: Békéscsaba, Pincehely. — Marha-, sertés- és kirakóvásár: Balkány.

Szerdán, október hó 26-án. Állat- és kirakóvásár: Dióviszló, Felsővadász, Somlyószőlős, Sümeg, Tiszabercel. — Ló-, marha- és kirakóvásár: Békéscsaba, Gelse. — Marha- és kirakóvásár: Répecszentgyörgy.

MEZŐGAZDASÁGI MUNKAPIAC

Az Országos Gazdasági Munkaközvetítő Iroda (M. kir. földművelésügyi minisztérium, Budapest, V., Kossuth Lajos-tér 11, II. em., 208. ajtó) közlése szerint a következők

keresnek munkást:

Vitkay Imre ny. alezredes (Balatonföldvár, Veszprém vm.) keres egy 45 év körüli róm. kath. vallású, nős, vagy nőtlen, gyermektelen, vidéken lakó gazdasági cselédet. Munkakövetelmény: 2 fő és 1 tehén körüli tenyvalók elvégzése, fejés, hajtás, kertészkedés, gyümölcsfák és szőlő kezelése és egyéb háziteendők. Felesége baromfihoz és házimunkára. Javadalmazás fizetés. Ajánkozás fenti címmel, vagy a munkaközvetítő irodánál, levélben, bizonyítványmásolatok csatolásával. — Marosi Lajosné (Budapest, IX., Soroksári-ut 146. sz.). Keres egy nős éves gazdasági cselédet, aki mint tehenész és gyümölcsös, szőlős és baromfi kezelésben jártas. Utóbbi teendőt eselig a felesége végezhetné. Jelentkezés bizonyítványokkal felszerelve fenti címmel. — Pintér Kálmán (Budapest, II., Margit-körút 62., esemegeizlet), keres egy fiatal, nőtlen kertimunkást, fizetés és ellátás mellett állandó alkalmazásra. Jelentkezés bizonyítványokkal felszerelve, fenti címen. — Kientzi-kertészet gondnoksága keres egy virágkerteszetben jártas kentészt vagy kertimunkást. Levébeli ajánkozás a fizetési igény megjelölésével és bizonyítványmásolatok csatolásával mellett a fenti címhez: Jászapáti (Szolnok vármegye) intézendő. — Egy kis családú gazda kerestetik, aki hómoki gazdálkodáshoz értsen, továbbá a szőlőtelepítéshez és gyümölcsfák kezelésénél nagy gyakorlattal rendelkezze. Kerestetik továbbá egy gyulástehenez és egy béres. A gazda javadalmazása megegyezés szerinti, a cselédeknek bér: 16 mázsa gabona, 60 pengő készpénz, naponta tej, jószágértés, 1 katasztrális hold föld, lakás és tüzelő. — Jelentkezés az irodára való hivatkozással, írásban az igazoló okmányok másolatának csatolásával mellett az alábbi címen: Székespusztai gazdaság, Ócsa, Pest vármegye.

T. előfizetőinkhez!

Kérjük azokat az igen tisztelt előfizetőinket, akiknek előfizetése október hó 31-én lejár, hogy a mellékelt befizetési lapon az előfizetési díjakat hozzánk juttatni sziveskedjenek, ne hogy a lap küldésében fennakadás álljon be.

ELŐFIZETÉSI ÁRAINK:

negyedévre . . . 2 P
félésre . . . . 4 P
egész évre . . . 8 P

Mutatványszámot levelezőlap-kérésre készséggel küld a

KIADÓHIVATAL
Budapest, VIII., József-körút 5.

VÁSÁR ÉS PIAC

(Fővárosi árak 1932. évi október hó 17-én.)

GABONATŐZSDE

KÉSZÁRUIPIAC

A készárui piacon jegyzett árak olyan terményekre vonatkoznak, melyeket az eladó azonnal (prompt) szállítani, a vevő azonnal fizetni köteles. Ezek az árak tehát a termények valószínű forgalmi árát jelentik Budapesten.

Buza: tiszai 77 kg 13.60—14.05, 78 kg 13.75—14.20, 79 kg 13.95—14.35, 80 kg 14.00—14.50, tiszai 77 kg 13.15—13.30, 78 kg 13.30—13.35, 79 kg 13.45—13.60, 80 kg 13.55—13.70, járszági 77 kg 13.25—13.45, 78 kg 13.40—13.60, 79 kg 13.55—13.75, 80 kg 13.65—13.85, fejemgyei, dunántúli, pestvidéki, békai 77 kg 13.15—13.25, 78 kg 13.30—13.40, 79 kg 13.45—13.55, 80 kg 13.55—13.70. **Rozs:** pestvidéki 7.50—7.60, egyéb rozs 7.60—7.70, **takarmányárpa,** elsőrendű 9.90—10.10, takarmányárpa másodrendű 9.70—9.80, felvidéki sörárpa 11.50—14.50, egyéb sörárpa 11.00—12.00, zab elsőrendű 10.10—10.40, zab, másodrendű 9.90—10.00, korpá 7.80—8.00 pengő métermázsánként.

HATÁRIDŐPIAC

A határidőpiacon jegyzett árak olyan terményekre vonatkoznak, melyeket az eladó csak bizonyos idő múlva köteles szállítani, a vevő pedig ugyanakkor fizetni. Ha valaki például novemberben márciusi búzát vesz, illetőleg elad, akkor az eladónak márciusban kell szállítani a búzát, a vevőnek pedig ugyanakkor kell fizetni az árát.

Buza: októberre 12.88—12.89, márciusra 13.98—13.99. **Rozs:** márciusra 8.73—8.74. **Tengeri:** májusra 8.93—8.95, júliusra 9.47—9.48 pengő métermázsánként.

A készárui piac és határidőpiacon gabonárait boletta nélkül kell érteni!

Vetőmagpiac. (Mauthner Üdön magtermelő és magkereskedelmi rt. jelentése.) Lucernamag. Az olasz és francia termés gyenge, ez okból magyar áru iránt az összes fogyasztó államok részéről továbbá is élénk kereslet mutatkozik. A múlt heti jegyzések lényegesen emelkedtek. — **Lóheremag.** A termelőknek követelése nem állanak arányban a külföldi elhelyezési lehetőségekkel. Az eladók ugyanis nem veszik figyelembe Románia és Lengyelország bő termését és olyan árakat akarnak elérni, amilyeneket még külföldön sem fizetnek. — **Fehérhere** irányzata változatlanul szilárd, a csekély kínálat mellett meg lehetős külföldi érdeklődés mutatkozik. — **Moharmagból** jó termésünk van, a kínálat nagy, az elhelyezési lehetőség azonban minimális. — **Vöröskölesből** jelentékeny tételek kerülnek piacra, kötések csak nehezen és igen alacsony árakon történhetnek. — **Fehérkölesből** szintén nagy mennyiségeket kínálnak, jóminőségű, tiszta áruért jobb árak érhetőek el. — **Szöszbüköny** iránt belföldön érdeklődés mutatkozik, a külföldi kereslet gyenge. — **Pannonbüköny.** Még nagy eladatlan tételek vannak, az eladás csak alacsony áraknál lehetséges. — **Tavaszi bükönyből** szintén élénkebb a kínálat, de vételekdv alig mutatkozik.

Ábraktakarománypiac. Árpakörpa 9, borsóhéj 9.50, borsóörpa 9.50, buzakonkoly 9, konkolydara 9.50, lenmagpogácsa 17, napraforgópogácsa 15, repecpogácsa 10.50, rozskonkoly 8.50, rozskörpa 8, rozso 7, rozstakarományliszt 11, szójabab-pogácsaliszt nagyban 23, szójabab-pogácsaliszt kicsinyben 28, tökmagpogácsa 19 pengő métermázsánként.

Burgonya. Árak készpénzben, 100 kg-kint értendők és magyar átlagminőségű, azonnal szállítandó árura vonatkoznak. Krüger, étkezésre 4—4.25, Elle étkezésre 4.25—4.50, nyári rózsá, étkezésre 8—9, ősz rózsá étkezésre 6.50—7 pengő.

Takarmányvásár. Réti széna, elsőrendű 5.30—6, réti széna másodrendű 3.50—5, harmadrendű, esomagolásra 5—5.30, sarszénéna 4.40—5.60, muharszénéna 6—8, lucerna- és muharkeverék 5.50—6.10 pengő métermázsánként.

Borjuvásár. Élő borjúk, belföldi szopós: elsőrendű 0.75—0.86, másodrendű 0.68—0.74, harmadrendű 0.55—0.67 pengő kilogrammonként, élőszuliban.

Tenyészmarhák és jármosókörök. Elsőrendű belföldi jármosókör (tarka) 0.44—0.48, elsőrendű belföldi jármosókör (fehér) 0.44—0.48, másfél éves üszök 0.40—0.45, másfél éves tinók 0.35—0.40, fiatal, friss fejűstehen 0.65—0.75 pengő kg-ként, élőszuliban.

Juhárak. Külföldnek megfelelő prima, fiatal kistogás úruk, páronként 100 kg, vagy azon felül sulyban 40—45 fillér, prima hizott bárányok páronként 75—80 kg sulyban 40—45 fillér kg-ként, valamennyi gazdaságban, etetés-itatás után mázsálva, páronként 6 kg sulylevonással.

Lóvásár. Csikó 15—130, igás kocsi (nehéz nyugati fajta) 140—400, könnyű 120—320, alárendelt minőségű lovak 40—130, vágólovak 30—135 pengő darabonként.

Vágómarhavasár. Bika, 48, középminőségű 40—42, gyenge 36. Tehén közép 40—42, gyenge 28—37 fillér kilogrammonként, élőszuliban.

Gyapjú. Hazánkban a gyapjúkészletek mindinkább apadnak, amely körülmény a tulajdonosokat magasabb árak követésére indítja, minthogy azonban a vevők még nem mutatnak hajlandóságot az eddig fizetett árak javítására, jelentősebb forgalom nem birt kialakulni.

Nyersbőr. Marhabőr minden sulyban: magyar 0.50, tarka 0.60, borjubőr, rövid lábbal 0.75 pengő.

Sertésvásár. Könnyű sertés 90—101, közepes 102—110, nehéz sertés 110—112, prima keresztetett 110—112 fillér kg-ként, élőszuliban.

Tej és tejtermékek. Teljes tej literje 0.34, lefőltözött tej literje 0.10, tejszín literje 1.80—2.20, tejfel literje kicsinyben 1.20—1.80, nagyban 0.80—1, centrifugált vaj kilogrammja kicsinyben 2.80—3.20, nagyban 2.40—2.80, szedett vaj kilogrammja kicsinyben 2.60—2.80, tehéntúró kilogrammja kicsinyben 0.70—1, nagyban 0.40—0.70, juhtúró kilogrammja kicsinyben 2—2.40, nagyban 1.40—1.70, trappista sajt kilogrammja kicsinyben 1.80—2.80, nagyban 1.50—1.90, ementáli sajt kilogrammja kicsinyben 2.80—4 pengő.

Baromfi és tojás. Élő baromfi: csirke 0.90—2.50, tyúk 1.50—2.60 pengő darabonként. — **Leölt baromfi:** hizott ruca 1.30—1.50, csirke 1.60—2.40, tyúk 1.50—1.80, hizott liba 1.20—1.50, libamáj 3—5 pengő kilogrammja. **Tojás** 9 fillér darabja.

Paprika. Termelői árak kg-kint Szegeden: Csöves paprika füzérenként 0.70—1.05, édesnemes paprika 0.90—1.20, félédes paprika 0.65—0.75, elsőrendű paprika 0.40—0.50, másodrendű paprika 0.30—0.35, harmadrendű paprika 0.25—0.30 pengő. — **Kalocsán:** Füzérpaprika 0.15—0.25, édesnemes paprika 1.10—1.25, rózsapaprika 0.45—0.50, másodrendű paprika 0.20—0.35, harmadrendű paprika 0.12—0.18 pengő kilogrammonként.

Cirokszakál takarószalma átlagárban 14, belésszalma átlagárban 7—8 pengő métermázsánként. — **Cirokmag** 4 pengő métermázsánként.

Zöldjés. Sárgarépa csomója, zöldjével 4—10, petrezselyem csomója, zöldjével 2—10, zeller darabja 2—16, kalarábé 10—20, karfiol 16—12, vöröshagyma 8—12, fokhagyma 40—80, cékla 10—24, fejeskáposzta 8—12, kelkáposzta 7—12, vöröskáposzta 18—26, fejessaláta darabja 4—10, tormá 60—180, burgonya, ősz rózsá 7—10, nyári rózsá 10—12, Ella 6—8, kifli 16—24 kilogrammonként, champignon gomba 180—320, feketeterék 10—20, uborka 20—60, zöldpaprika 12—36, tök főző 10—16, paradicsom 8—16, zöldbab 26—60, zöldborsó, hüvelyes 40—80, tengeri, 1 cső 3—8, sóska 15—30, paraj 26—40 fillér kilogrammonként.

Gyümölcs. Alma 20—120, birsáma 20—50, körte 36—160, szilva, besztecei 20—50, őszibarack 20—240, áfonya 90—140, szőlő 16—70, dió 60—180, gesztenye 50—90, mandula 50—70 fillér kilogrammonként.

Méz, pergetett 120—140 fillér kilogrammonként.

Vadpiac. Szarvasomb 2, őzomb 2, vaddisznóomb 1 pengő kilogrammonként, nyul bőrben 3—3.50, fácán 2—3, fogoly 0.50—1 pengő darabonként.

Halpiac. Ponty, élő kicsinyben nagyság szerint 1.40—2.40, nagyban 1—2, ponty, jegelt, kicsinyben, nagyság szerint 0.80—1.40, nagyban 0.50—1.20, harsa, élő, kicsinyben, nagyság szerint 2.40—3.60, harsa, jegelt, kicsinyben, nagyság szerint 1.60—3, nagyban 1.20—2.60 pengő kilogrammonként.

Szesz és szeszitalok. A szeszüzletben e héten a forgalom az összes szeszkatagóriákban, különösen finomított szeszben, élénk és a szeszárak változatlanul zárukak. A detailforgalom finomított és denaturált szeszben kielégítő volt. **Gyümölcspálinka:** A pálinkaüzletben a forgalom e héten élénkebb volt és törköly változatlan árban kelt el. Szilvóriumot, nyári árut 3.30—3.40, kék árut 4.20—4.30 pengőért ajánlottak. Eperpálinkát 3 pengőig jegyezték. Seprópálinka gyér kínálat mellett, kis tételekben változatlan árban kelt el. Az árak 10.000 literfokonként + 3 százalékos forgalmi adó értendők.

Idegen pénznemek vételi és eladási ára 1932. évi október hó 17-én.

Az első szám azt az összeget jelenti, amelyet kapunk a banktól akkor, ha eladunk idegen pénzt. A zárójelben lévő szám azt az összeget jelenti, melyet nekünk kell a banknak fizetni, ha idegen pénzt vásárolunk. **Egy pengőnél többre kerül egy darab:** Angol font 19.60— (20); dollár 5.70½ (5.73½); hollandi forint 2.29½ (2.40); német márka 1.36½ (1.37½); svájci frank 1.10½ (1.11½) pengő. — **Egy pengőnél kevesebbe kerül egy darab:** Cseh korona 16.91 (17.01); szerb dinár 7.90 (8.20); francia frank 22.30 (22.50); lengyel zloty 63.95 (64.45); román leu 3.40 (3.44); olasz lira 29.90 (30.20) fillér.

FELELŐS SZERKESZTŐ: MAYER EMIL.
KIADJA: AZ ÚJ BARÁZDA LAPKIADÓ RT.
FELELŐS KIADÓ: FARAGÓ ALADÁR.

„Baromfitömő-készülék”

8 éves multja és több ezer elismerő levele igazolja tökéletességét, mert egy perc alatt tömhet vele libát és a fulladás ki van zárva. Olcsó!
Kérjen árjegyzéket.

Cim: **KUGLER SÁNDOR, MAKÓ.**